

Szerkesztőség:

Arad, Acsev-palota.

Kiadóhivatal:

Bulv. Regele Ferdinand 22.
(József főherceg-ut.)

(Aradi Nyomda Vállalat.)

Sürgönycím: Közlöny, Arad.

Telefonszám:

Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KOZGAZDASAGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF. *

ELOFIZETES

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egész évre 300 Lei.

Fél évre 150 Lei.

Negyed évre 75 Lei.

Havonta 25 Lei.

Hirdetések díjazás szerinti
vételnek fel.

Megjelenik naponta reggel.

Ma számunk főbb közleményei:

Megkezdődik Aradon az adógyozokodás
Miniszter-gyilkosok a törvény előtt.
Az aradi gör. kat. egyház palotái.
Bécsi professzor bánáti útja.
Konjunktúrába viszik a pényt.
Veszélyben az idel szállótermés.
Az új katolikus gimnázium.
Felnyársalta a bika.
Fatermelők a rekvizálás ellen.
Goldis László beszámolója.
Felszentelték a koronázási templomot.

Szüret.

Megkezdődött Aradhegyalfján a szüret. Azaz megkezdődött volna, ha nem nyitlak volna meg pont most az ég csatornáit, ami egyelőre lehetetlenné teszi az utóbbi hetek kedvezőtlen időjárása folytán erősen megcsappant szőlőtermés lezedését. Ilyformán nem sok jóval kecsgetti szőlősgazdáinkat az ideai szüret, mely ugy mennyiségileg, mint minőségileg jóval alatta marad a múlt évnek. Tetézi a bajt, hogy a tavalyi termés is nagyrésztben a szőlősgazdák nyakán maradt. A borra vetett nagy adó, az aránylag magas kiviteli vám már egymagukban is meghusitják az egyébként külföldön is kitünő hírnek örvendő aradhegyalfjai bor versenyképességét, amihez még hozzájárul az a körülmény, hogy a külföld magas beviteli vámokkal védekezik az idegenből származó bor

beözönlése ellen. Nem utolsó sorban rendkívül hátrányosak bortermeleinkre a kivitel forgalmi nehézségei. Nem helyesen cselekszik a kormány, hogy nem fordít nagyobb gondot termelésünk ezen ágára. A mi boraink ugyanis aranyat érnek és valutajvitási szempontból is elsőrendű fontosságuk. Minden hektoliter bor, amely fölően az országban marad, csak árt valutánknak, tehát óriási kára közgazdasági életünknek és pénzügyi mérlegünknek az a sok-sok ezer hektoliter bor, mely szőlősgazdáink pincéiben hever. Az ország pénzügyi mérlege passzív, mivel rengeteg természeti kincseink dacára jóval magasabb a behozatalunk, mint a kivitelünk. Pénzügyi mérlegünk aktivitása csak úgy érhető el, ha a kormány minden lehetőt elkövet kivitelünk fokozása érdekében. Hogy a borkivitel fokozására mi volna a teendő, kitűnik a fentiekből. A boradó és a kiviteli vám a minimumra volna redukálendő, hogy boraink ár tekintetében versenyképesek lehessenek. A forgalom minél intenzívebbé tétele egyéb kiviteli cikkeink érdekében is fő fontosságú, végül gazdasági tárgyalásokba kellene a kormánynak bocsátkoznia a külföld azon országaival, amelyek a múltban is legjobb borpiaacaink voltak.

Nem a szőlősgazdák magánérdekében emelünk szót, amikor borkivitelünk előmozdításának szükségességére hívjuk föl a kormány figyelmét, hanem azért, mert az olyan fontos termelési cikknek a

Külföldön való minél kedvezőbb elhelyezése, mint amilyen nálunk a bor, országos érdek. Ha a kormány nem siet ezt a kérdést radikálisan megoldani, akkor belefutunk a saját — borunkba.

Aradváros és Aradmegye a koronázáson.

(Különvonatok Alba-Julára. — Mindenki részt vehet az ünnepeken. — Csak részleges munkaszünet lesz.)

A gyulafehérvári koronázási ünnepekkel kapcsolatosan eddig az a hír volt elterjedve, hogy csak meghívottak jelenhetnek meg Alba-Julán és Bucarestben. Ma hivatalosan távirat érkezett a vármegyei prefektúrához, amely közli, hogy a koronázási ünnepeken bárki részt vehet. A vármegyei prefektúra már az összes községekben kihirdette az új rendeletet és tudatta a megyei közönséggel, hogy mily módon történik az elutazás. Mindenkinek, aki a koronázásra elutazik, külön személyazonossági igazolványt kell erre az alkalomra kiváltani, amelyet a községekben a községi bíró és a jegyző ír alá, a főszolgabíró pedig láttatja. Aradon a polgármesteri hivatalban állítják ki a koronázásra szóló személyazonossági igazolványt.

A koronázás alkalmából az ország minden irányából különvonat

ok indulnak Alba-Julára. Az aradi érdeklődőket a Temesvárról induló különvonatok viszik Gyulafehérvárra. Az első különvonat 14-én szombaton reggel hat órakor indul Temesvárról. Ez a vonat 8 óra — 8 óra 50 perc körül indul Aradról, — a pontos időt néhány napon belül külön hirdetményben közlik. Az első különvonaton teljesen díjmentes az utazás és érkezése szombaton délután egy órakor lesz Gyulafehérvárra. A második különvonat — amelyen utazók 75 százalékos kedvezményben részesülnek a jegyváltásnál — ugyancsak szombaton indul Temesvárról reggel 7 óra 10 perckor. Aradról két-két és fél órával később lesz az indulása. Aradmegye területéről utazó érdeklődőket Petrutiu Áron főjegyző és Mager Romulus dr. vármegyei jegyző kísérik el a koronázásra a rendfentartása végett.

Aradvárosát a Koronázáson dr.

BUDAPESTI LEVÉL.

Ötmilliókoronás bunda, ötvenezerkoronás hálóing.

Hüvös őszi szél fujdogál, este-lente prémbe burkolják fázós testüket az elegáns dámák. Sőt már a déli korzón is oszillogó prémben suhannak el, hogy az új divat-kezdéssel bámulatba ejtsék a szemlélők tömegét. A Váci-utcán ma délben volt a prém-premier ma délben mutatkoztak először a hölgyek nagyobb számban bundáikban, természetesen a divat új „alkotásaiban”. (Az átalakításokkal most készülnek lázas gyorsasággal a szűcsmesterek.)

A siker egyelőre mérsékelt volt. A bundák nem buktak meg ugyan, de meglátszott, hogy kevés próba után kerülnek bemutatásra, mert váratlanul korán beköszöntött az ősz.

Az érdeklődés ma még inkább a kirakatok felé fordult. Különös figyelmet keltettek a számok, — azok az apró cédulák, — amelyek az árakat jelelték. A Váci-

utca egyik kirakatában 650.000 a legmagasabb szám. Ennyi koronába kerül egy nutria-kabát. De fölfedeztünk egy olcsóbb bundát is, például olyat, amely csak négyszázezer koronába kerül. Táb-lás ház volt, — az üzletbe csak úgy tolongott a közönség. A kirakat üvegén keresztül még többen bámulták az új prémes bundákat.

Megkérdeztük az üzlet tulajdonosát, hogy van-e drágább bunda is a kirakatban pompázó hatszázötvenezer koronánál. Hamarosan kiderült, hogy a kérdés feltevésében meglehetősen tájékozatlanság mutatkozott. Az imént említett bunda ugyanis aránylag még az olcsóbb bundák közé sorolható. Mert van egymilliókoronás nutria-kabát is, sőt akad olyan bunda amelyet ha megvásároltatni méltóztatik, ötmillió koronát kell kifizetni kegyeskednie. Ez a kabát breitschwanz-prémből készült, az ára három millió koronánál kezdődik és abban a pillanatban, amikor e sorokat írjuk, ötmilliónál

végződik. Ez a prém orosz származású. Lipéséből kerül hozzánk, miután már megjárta Amerikát és Japánt. A múlt ősszel és az idén márciusban az oroszok több vagonnal szállítottak Lipésébe, sok százmillió márkát szereztek a lipesei vásáron.

A breitschwanz-al egyenrangú a nertz-prém, amelyből szintén három-négy-ötmillió koronába kerül egy bunda. Kanadából vagy Oroszországból importálják. Divatos a sealskin bunda és ujabban a mormota-prém, különféle színekben. Az árak félmillió koronáig emelkednek.

Coboly-prémből készült bunda az idén nincs Pesten. Egy cobolybőr ugyanis — amint bennünket informáltak — 20—30 font. Egy kabáthoz nyolevan bőr kell, harmine fontos átlagárat számítva, az kétezernégyszáz fontot, tehát mintegy háromszázmillió koronát jelent. Amíg pedig a bőrből bunda lesz, — félmilliárd koronára tehető az ára. Ezért nincs ma Budapesten cobolyprémes bunda.

Békeidőben tizenötezer koronáért is adtak coboly-kabátot, százezer korona volt a legdrágább bunda. A múlt év nyarán harmincezer korona volt az a prémes kabát, amely most kétszázötven —háromszázezer korona.

Érdeklődtünk, hogyan keletkeznek ezek a fantasztikus árak. Idegen valutába kell fizetni az árut, — hangzott a válasz — főként fontban. A lipesei kereskedők márkáért nem adnak el, már régen átszámították vagyonukat idegen valutára, — fontra, dollárra, frankra — és aszerint kalkulálnak. Olyan valutában számításnak Lipésében, amilyenért a nyersanyagot beszerezhetik

— Akad-e sok vevője a millió bundának! — kérdeztük a kereskedőt.

— A legdrágább kabátokat nem vásárolják, a félmilliókoronás és azon alóli holmikban azonban nagy a kereslet. A vevők pestiek és külföldiek.

A boák ára is tetemesen emelkedett. Szikusz száznegyvenez,

Robu János főpolgármester képviseli, aki a vármegyei községi bírók 216 tagu küldöttségét, továbbá a száz tagu etnográfiai küldöttséget vezeti Bucurestibe. Résztvesznek még a koronázási ünnepségeken **Pap I. János** aradi gör. kel. román püspök, továbbá az aradmegyei képviselők és szenátorok.

Robu János dr. főpolgármester holnap hozza nyilvánosságra az Aradon rendezendő koronázási ünnepségek teljes programját. A koronázással kapcsolatos munkálatok a főpolgármester idejét teljesen lefoglalják és ezért felkéri a nagyközönséget, hogy a koronázás utáni ne keressék fel, mert ma gánügyben senkit sem fogad hivatalában.

Ma megérkezett a vármegyei prefekturára a koronázási ünnepségekkel kapcsolatos munkaszünetre vonatkozó rendelet, amely szerint 15, 16. és 17-én mindhárom napra terjedőleg munkaszünetet rendel el. Az élelmiszer és egyéb közszükségleti cikkeket árusító üzletek hétfőn és kedden délután nyitva tarthatók. Gyárakban, különféle üzemekben és műhelyekben szabad a munka. A napilapok a koronázási ünnepek alatt rendszeresen megjelenhetnek.

— **Magyar jelölt Nagyváradon.** Az Aradi Közlöny megírta, hogy dr. Zigre Miklós volt miniszter, Oradea-mare (Nagyvárad) liberálistársa képviselője kilépett a liberális pártból és lemondott mandátumáról. Most arról értesülünk, hogy Nagyvárad magyar polgársága részt vesz az új választásban és valószínűleg Kocsán János táblabíró, aki Aradon is sokan ismernek, lépteti fel.

szibériai farkas-bor százhuszezer korona. Ezek kirakat-árak.

Ha már a Váci-utcában járunk, bepislantunk még néhány kirakatba. A kirakat-szemle mostanában nagyon tanulságos. Megállunk egy kelengye-bolt előtt. Vászoning tizenháromezer korona. Lenbatszt nadrág-ing harmincezer korona. Más helyen kombiné huszonezer. Hálóing huszezer. Ágykészlet százhuszezer. Selyem pelyhegyes harmincezer korona. Egy hölgy tájékoztat bennünket arról, hogy ötvenezerkoronás női hálóing is van, osipkével díszítve. Az aztán igazán drága nő, aki ezt az ingecskét testére ölti.

A másik kirakatban látunk huszonezerkoronás bluzt és huszonezerkoronás jumpert. Menjünk tovább néhány lépéssel. Estélyi ruhák. A legolcsóbb százhuszezer, a legdrágább száznyolcvanezer korona egy kirakatban. Kalapok. Tessék választani. Ez tizezer, ez tizenötezer, amaz huszonezerkoronás. De van drágább is. Elegáns cipő tizenötezer, keztyű hatezer, selyemernyő nyolcezer. Egy sarokkal odébb női bőrkabát nyolcvanezer korona. Tessék most már kiszámítani, mennyit ér egy nő a Váci-utcán.

Az aradi gör. k. egyház bérpalotái

(Építés pénz nélkül. — Megindult a per a lugosi törvényszéken.)

Az aradi jogászvilágot élénken érdeklő per indult meg a lugosi törvényszék előtt. Ez a per hivatva van a gazdasági és pénzügyi életbe mélyen bevágó kérdést tisztázni. A felperes az aradi görög katolikus egyházközség, az alperek **Codilla és Társa** aradi építésszek, illetve **Fenyves Károly** aradi építész. A per előzményei ott kezdődnek, hogy az aradi görög katolikus hitközség 1910. év februárjában megbizta **Codilla és Társa** építészirodát, hogy a hitközség üres telkein egy kéttornyu, monumentális templomot, két darab három emeletes bérházat és paplakot építsen. Miután a görög katolikus egyházközségnek nem volt annyi pénze, hogy az építkezéseket anyagilag győzhette volna, olyképpen egyezett meg az építésszekkel, hogy a templomot, a paplakot és a két bérházat az építésszek saját tőkájük és szerzett kölcsön segítségével felépítik. Az építés költségei törlesztésül **Codillának** a paplak és a templom átadása után **husz éven át birták a két bérpalota hasznélvezeti jogát**, az aradi görög katolikus hitközségnek mindazonáltal joga van az első tíz év letelte után megváltani a bérpalotákat és a mérnököket kifizetni. A megállapodást **Hosszu Vazul dr.** az akkori lugosi görög katolikus püspök és a magyar belügyminisztérium jóváhagyta.

(Hollandi kölcsön.)

Codillának megkezdtek az építkezést, de miután annyi pénzük nem volt, hogy az építkezési költségeket saját zsebékből fedezhették volna, kölcsön után néztek. Egy hollandi banktól mintegy **négyszáznyolcvanezer korona kölcsönt vettek fel.** Magyarországon **Codillának** jó hírnevük ellenére sem bírtak pénzt szerzni, oly óriási összegnek tűnt fel akkor a majdnem félmilliónyi korona. A templomot és a paplakot két év múlva átadták az aradi görög katolikus hitközségnek, a bérpalotákat, melyek közül az egyik a **Weitzer János-utca 7.**, a másik a **Deák Ferenc-utca 4a.** szám alatt épült fel, az építésszek átvették olyformán, hogy az építkezésre fordított összeget a bérpalotákra bekebelezték és a törlesztéses részleteket a vállalkozók, **Codillának** fizették.

1913-ban a házbérek alacsonyak voltak úgy, hogy **Codilla és társa** nem sok hasznot húzott a bérpalotából. 1914-től kezdve a házbérek nem voltak már felemelhetők egészen 1922-ig. A mérnökök nem hogy az építkezési költségeket nem bírták kifizetni, de más az építkezéssel kapcsolatos munkájuk rekompenciáját sem nyerték el. 1922. január 1-én az aradi görög katolikus hitközség fél évre felmondta **Codilla és társának** a szerződést. Ekkor a 680.000 koro-

na építkezési költségből még 124 ezer korona volt törlesztendő. Az aradi görög katolikus hitközség úgy gondolta, hogy az építésszeknek megadja a fenti összegnek leiben átszámított értékét, vagyis 62 ezer koronát és ezzel az ügyet annak rendje és módja szerint elintézte. Az építésszek ilyen feltételek mellett nem voltak hajlandók a két bérpalotát átengedni, mert szerintük a megváltozott pénzügyi helyzet következtében nekik sokkal több jár, annál is inkább, mert szakértők a két bérpalota értékét csak hozzávetőlegesen is nyolc millió leiben állapították meg.

(Megindul a per.)

Az aradi görög katolikus hitközség erre a szerződés kikötése helyén, a görög katolikus püspökség székhelyén, **Lugoson**, pert indított az építésszek ellen, a két bérpalota visszaadását kérve. Az első tárgyalás most volt. Az építésszek ügyvédje hivatkozott arra, hogy a gazdasági viszonyok lényeges

Pataky Vilma Aradon.

Pataky Vilma, az aradi színház volt kitünő primadonnája csütörtökön este az aradi Kulturpalotában bucsuzik el az aradi közönségtől. **Pataky Vilma** Amerikába készül férjével, **Vajda Friggyessel** együtt. A kitünő művészpár október közepén hajóra száll, hogy egy ottani művészi körutat kezdjen meg. — A kitünő művészpárral **Kara Iki dr.** svéd professzor is el jön Aradra, hogy bemutassa csodálatos telepatikus és szuggesztív kísérleteit. A világhírű mester a maga nemében páratlan produkciókkal fogja bámulatba ejteni azokat, akik a Kulturpalota csütörtöki estélyére ellátogatnak. **Kara Iki** éveken át a berlini rendőrség szerződöttetett nyomozó-telepatikusa volt és ebben a sikerében is egyedül áll. Az estélyt nagy érdeklődés előzi meg.

A nemzeti kisebbségek.

(A budapesti népszövetségi liga aradi előadója.)

Budapest. Október 20-án kezdődik meg a népszövetségi ligák kongresszusa Budapesten, amelyre nagyban folynak az előkészületek. Fölkerestük az aradi származású **Póka Pivny Béla** miniszteri tanácsost, a Magyar Külügyi Társaság főtákarát s kérdést intéztünk hozzá a kongresszus céljáról és várható eredményéről. **Póka Pivny Béla** miniszteri tanácsos kérdésünkre a következőket válaszolta:

— A főtanács budapesti ülésének célja, hogy megszabja az Unio működésének irányát és programját. A kongresszus elé számos javaslat kerül, úgy hogy lesz elég teendője a kongresszusnak. Mi a magunk részéről főleg

megváltozása folytán az a munkateljesítmény, melyet a vállalkozók a felperes hitközség részére eszközöltek, egyáltalán nem áll arányban azon összeggel, melyet a hitközség a vállalkozóknak felajánlott. Kérte, hogy a bíróság állapítsa meg az alpereseknek a munkájukért járó ellenértéket, mert a pénz leromlását a szerződés megkötésekor a legszorgosabb körülményekkel sem lehetett előre látni. Minthogy a kétoldalu szerződésben kikötött feltételek nincsenek összehangzásban a jelenlegi életviszonyokkal, ez a szerződés gazdasági szempontból elviselhetetlen. A bíróság állapítsa meg, hogy a háboru előtti százhuszezer korona értéknek milyen összeg felel meg és mennyi jár a mérnököknek külön munkájukért, melyet mint építetők önmaguknak fel nem számítottak, de amely szintén tekintélyes összeget tett volna ki úgy is, ha csak egyszerű vállalkozók maradtak és az aradi görög katolikus hitközség egyszerűen megmarad építetőnek. A lugosi törvényszék a tárgyalást elnapolta. A tárgyalás legközelebb lesz.

azon leszünk, hogy nemzetközi szempontból a gazdasági állapotokat világszerte megvilágítsuk meg. Különösen a kelet-európai viszonylatot akarjuk megvilágítani oly mértékben, mint azt a kisebbségi jogok érdekében tettük a tavalyi bécsi főtanács ülésén, ahol a kisebbségi kérdéssel legelőször foglalkoztak komolyan. Napirenden marad az osztrákok kérésére a kisebbségi kérdés is, amelyhez egyébként igen változatos anyaggal készülünk el. A kongresszus napirendjét rendkívül színessé teszi számos egyéb kérdés is.

A város mostohagyermekel.

Megírta az **Aradi Közlöny**, hogy a város vezetősége belátva tisztviselőinek kétségbeejtően súlyos anyagi helyzetét, a téli szükségletek beszerzésére két hónapi fizetésüket előlegként utalta ki. Az előleget a tanács határozata szerint egyelőre nem vonják le. A levonás csak akkor történik meg, ha a kormány végleges döntést hoz a tisztviselők fizetésemelésére vonatkozólag. A városfőnök a véglegesített tisztviselőknél kívül a szolgák is megkapták a két havi előleget. Csak a napidíjasok maradtak a város mostohagyermekel. Körülbelül 45—50 napidíjas dolgozik a városnál. Nagyobb részük 10—15 évet fontos felelősségteljes munkával van megbízva. Többen közülük családot tartanak el csekély fizetésükből. A napidíjasok között érthető elkésredést keltett az, hogy nekik nem utalta ki a város a két havi előleget és a mostohabánásmód miatt panasza mentek dr. **Robu János** főpolgármesterhez, aki megígérte, hogy a tanácsnál intervenálni fog a napidíjasok érdekében és remélhetőleg néhány napon belül ők is megkapják a két havi előleget.

Vidéki t. előfizetőinket kérjük, hogy előfizetéseiket haladéktalanul ujtsák meg. **Előfizetés 1 óra 25 lei,**
" 1/4 évre 75 lei.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Felszentelték a koronázási templomot

(Unnepek Alba-Julán.)

ALBA-JULIA. (Gyulafehérvár.) Tegnap szentelték fel nagy ünnepek között a koronázási katedrális-templomot. A szombatról vasárnapra virradó éjszakán virrasztás volt és tegnap délelőtt órási processzió vonult az új székesegyház felé. A menet élén dr. Balán erdélyi metropolita primás haladt. Mellette voltak láthatók Ivan cluji (kolozsvári) püspök, Bartholomeu ramniculi püspök, dr. Christea Miron metropolita-primás, számos esperes és más egyházi méltóságok, majd a szébeni kórus hatvan tagja, a katonazenekar és az iskolások hosszú sorai zárták be az ünnepi menetet. A beszételeknél sok más egyházi és világi előkelőség között ott volt Mosoiu tábornok miniszter a kormány képviselőjében. (Rador.)

Felnyársalta a bika.

(Egy temesmegyei község, szentációja.)

Kisszentpéter községben tegnap súlyos kimeneteli szerencsétlenség történt: a falu csordáját Hartmann Albertet felnyársalta egy megvadult bika. Az eset részletei a következők. A csordás tegnap este, szokása szerint, az állatok etetéséhez fogott. Munkájával már elkészült, amidőn egy hatalmas bika hirtelen feléje rontott és szarvaival a szerencsétlen ember hasába döfött. A csordás a fájdalom következtében eszméletlenül terült el a földön. A közelben tartózkodó férfiak értesítették a német-szentpéteri és monostori körorvosokat, akik a szerencsétlenség után mint egy másfél órával a helyszínre érkeztek és bekötötték a csordás sebeit. Sajnálatos jelenség volt az, hogy a falu lakosai vonakodtak előfogatot adni. Csak hosszas rábeszélés után akadtak józanul gondolkodó emberek, akik kocsit adtak, hogy a súlyosan sérült embert bezállíthassák a timisoarai (temesvári) kórházba. Eddig még nem állapították meg, hogy a bika feldühösítését mi okozta. A szerencsétlenség az egész környéket nyugtalanította. Hartmann Albert sérülései súlyosok.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

— **Bérmozgalom a Hegyaljai Villamosnál.** Az Aradhegyaljai Villamos Vasut műhelymunkásai ma reggel demonstratív sztrájkba léptek. A munkások azzal a követeléssel léptek az igazgatóság elé, hogy ugyanazt a bért adja meg a hegyaljai motoros munkásainak, mint amilyent az Astra gyár munkásai kapnak. Ma délután Aradra érkezett Matescu, az Aradhegyaljai Villamos Vasut vezérigazgatója és az igazgatóság tagjait értekezletre hívta össze, amelynek eredményeként a műhelymunkások holnap reggel ismét munkába állnak.

Veszélyben az ideai szőlőtermés

— Megkezdődött a szüret a Hegyalján. — Szőlősgazdák nyilatkozatai.

Aradmegye kedvező gazdasági helyzete révén az ország egyik leggazdagabb megyéje. Fejlett ipara nagyszerű és bő termő földje, erdei igen előnyössé tették helyzetét, de különösen az egész világon híres aradhegyaljai bortermelés az, ami a legnagyobb értéke Aradmegyének. Ezidén szomorú csapás érte Arad hegyvidékét: a majdnem egész éven át kitűnő kilátásokkal biztató szőlőtermés a legutolsó évadban fokozatosan romlásnak indult, az alkalmatlan időben jött esőzések, különösen most a szüret idején a tartós eső óriási károkat okozott a szőlőkben. A megmaradt szemek felpattantak és a rothadásnak indult nehéz fürtök lehullottak, úgy, hogy nemcsak mennyiségileg, de főleg minőségileg nagyon gyenge az ideai szőlőtermés az Aradhegyalján. A szüret ma, hétfőn kezdődött, negatívummal az egész borvidéken, de a hegyközségek csak kevés helyen indították meg ma a szüreti munkálatokat, mert a folytonos eső akadályokat okoz. A késedelem természetesen újabb károkkal jár és a szőlősgazdák szinte összetett kezekkel nézik egy évi munkájuk eredményének pusztulását.

Ma telefonon érintkezésbe léptünk a Hegyalja több községével és mindenünne megdöbbentő híreket kaptunk a szőlők állapotáról.

Rác Emil.

Borosjenői postamester, mokrai (Apatelek) szőlősgazda telefon érdeklődésünkre a következőképpen ilyen karakterisztikusan válaszolt a mokra-kövespataki szőlők mostoha helyzetéről:

— Rossz! — ezzel az egyetlen szóval felelhetek arra a kérdésre, hogy milyen az ideai szüret a mi vidékünkön. Hogy milyen rossz, azt ma még mi magunk sem tudjuk megállapítani. Ma kezdődött hivatalosan a szüret, de az esőzés miatt ki sem mehettünk a szőlőkbe. Csak ha az eső eláll és a szürethez hozzáfoghatunk, akkor láthatjuk meg, hogy a szőlősgazdák milyen nagy károkat szenvedtek az idén.

Egyik ménesvidéki szőlősgazda a következőket mondotta az Aradi Közlöny munkatársának:

— Az idén úgy mennyiségileg, mint minőségileg nagyon gyenge a Hegyalján a szőlőtermés. Ha még 3—6 napig szép napos idő van, akkor úgy cukor, mint szesz tartalom tekintetében nagyon megjavult volna a termés. A mostani eső nagy pusztítást végez a szőlőkben, a termés rothad, lehull és minden gondunk az, hogy mentjük, ami menthető. A paraszt borokért 2.50—3 leit lehet elérni. A termés nagyon rossz, de még mindig jobb, mint 1919-ben volt.

Angel István dr.

Arad város polgármestere az Aradi Közlöny munkatársai előtt a hegyaljai bortermés kilátásáról a következőket jelentette ki:

— A helyzet valóságosan kétségbeesítő. Amit meghagyott a peronoszpora, azt elpusztítja az eső. Az eső miatt gondolni sem

lehet arra, hogy a szüretelést megkezdjék. A hegyaljai gazdák a legszebb és bő termést remélték az idén. Meg is indult az országos mozgalom, hogy a miniszterium engedélyezze a borexportot, mert a tavalyi bortermésből még nagy mennyiség maradt meg és az ideai nagy termés kilátás miatt azt hitték, hogy a rengeteg bormennyiséget nem lehet helyi piacon elhelyezni. A miniszterium megkezdte a külfölddel a kereskedelmi tárgyalásokat, úgy, hogy remény volt arra, hogy az exportálás rövidesen megindul. A katasztrofális időjárás azonban feleslegessé tette a borexport engedélyezését, mert túltermelés nem remélhető.

Halmat József

szőlő- és ingatlanügynök a Hegyalja alapos ismerője a következőket mondotta az Aradi Közlöny munkatársának:

— A borüzlet ebben az évben teljesen megieneklett. A nyáron, július-augusztusban a nagyszerű termés kilátások annyira felfokozták a szőlők árát, hogy százezer leiert is kelt el egy hold szőlő, ami visszavezethető arra is, hogy az elmúlt évben meglehetősen borkereskedelem fejlődött ki. Most azonban a szeptemberi és a mostani időjárás tönkretette a termést, de a borexport is teljesen lehetetlen a magas adók, vámok és szállítási költségek miatt.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Az új katolikus gimnázium.

(Kik építik az iskolát? — Döntött a rom. kath. hitközség.)

Az aradi katolikus főgimnázium új épületének felépítésére az aradi katolikus hitközség pályázatot írt ki. A pályázatra beérkezett ajánlatok közül egy sem felelt meg a hitközség vezetősége terveinek és ezért pótajánlat tételére szólították fel a pályázat két résztvevőjét. A két pótajánlat felett szombaton döntött a hitközség vezetősége. A vezetőség Probst és Tritthaller építészek pótajánlatát fogadták el, akik az ugynevezett elhelyezési munkát 1.400.000 leiert végzik el, Probst és Tritthaller csak az elhelyezési munkálatokat, tehát a közműves-, fűtő- és fedő-munkálatokat végzik, míg a többi munkálatokat több aradi iparos cég fogja elvégezni. A vasbeton munkálatokat Merle Géza mérnök, az asztalos munkát Pápay Lajos asztalos, a festészet munkálatát Glick József festő, a lakatos munkálatokat Böszörményi János és Stoll Béla, a kőfaragó- és cementmunkálatokat Neubauer és Pepoli és a Rossi és Pellegrini cégek, Scheller József a vízvezetési, Sztójka Kálmán a bádógos és Koch Dániel műszerész a műszaki munkálatokat fogják végezni.

Az építkezés befejezetten a különböző munkálatok elvégzésével megbízott cégek ajánlatai szerint 4.300.000 leibe fog kerülni. A hitközség vezetősége úgy határozott, hogy az építési engedély kikézbiztítása után azonnal megkezdik az építkezést és az épületet még a tél beállta előtt fedél alá hozzák. A tél folyamán kiszáradt, — kifagyott — épület-

Ezért teljesen megszűnt a szőlők iránti vételkedv. A regátban ezidén olcsóbb, de legalább is nem drágább a bor, mint Aradon. Az ideai szüretre egyetlen borvevő sem jött el, hiott tavaly ilyenkor legalább hatvan régebbi borkereskedő látogatott el Aradra. A kereslet hiánya miatt a bor- és mustárak még nem alakultak ki. Az eddigi eladások tudomásom szerint 3—3 és fél leies áron történtek. A bortermelők oly magas munkabérekért fizettek az idén, hogy ilyen alacsony árak mellett feltétlenül ráfizetnek. Sok az eladó szőlő, de az eladók még mindig a régi 60—80 ezer leies árakhoz ragaszkodnak, de még 40 ezerért sem lehet eladni a szőlő holdját, mert nincs vevő. Több szőlő 10—15 hektoliter sem hoz ebben az évben holdanként és minőségileg alig éri el a termés a 8—10 Maligand-fokot.

Beszélgettünk több szőlősgazdával, telefonon érintkezésbe léptünk gyoroki, pankotai és siriái (világosi) bortermelőkkel, kikértük borkereskedők véleményét is. Az egyik ezt mondta:

— Három leivel összevásárolhatnám az egész Hegyalját, de az ideai mustért nem adhatok annyit. — Általában mindenki a rossz termésről panaszkodik. Ma még nem lehet megállapítani, hogy a rossz időjárás milyen károkat okozott a szőlősgazdáknak, csak néhány nap múlva, a szüret után láthatjuk meg a Hegyalja ezidei pusztulásának teljes képét.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

ben azután tavasszal megkezdik a vakoló és a különböző belső munkák elvégzését. A kétemeletű épület már a jelen tanév végére teljesen el fog készülni. Az építés engedélyezése iránti kérelmet ma nyújtották be a városihoz, azt remélik, hogy a jövő héten már meg is fogja kapni a hitközség vezetősége az engedélyt. A hitközség pályázatára ajánlatot adtak még be Masznyí, Mizera és Gráf Sándor építészek, akiknek az ajánlata azért nem volt elfogadható, mert túl magas építkezési költségeket számítottak. Az ő ajánlataik szerint a főgimnázium épületének felépítési költségei meghaladták volna az 5 és fél-6 millió leit. Pótajánlatot tettek Bozsik és Szömörkényi építészek és Probst és Tritthaller. A két pótajánlat közül a Probst és Tritthaller építész cég ajánlatát talán a hitközség előnyösebbnek és ezért bizta meg az iskolaeépület felépítésével.

Az Acsev és az állam.

(Koromzay vezérigazgató nyilatkozata.)

Egy cluji (kolozsvári) híradás nyomán ma az a hír terjedt el Aradon, hogy az Arad-Csanádi Egyesült vasutakat átvette az állam és ezentúl a CFR. hatáskörébe tartozik. Az Aradi Közlöny munkatársai felkereste Koromzay Frigyeszt, az Acsev vezérigazgatóját, aki a fenti hírre vonatkozólag a következőket jelentette ki:

— Ez a hír valószínűleg onnan származik, hogy a közlekedésügyi minisztérium felhívta az Acsev

igazgatóságát, hogy vegye át a CFR. tarifáját. Erre vonatkozólag megindultak a tárgyalások, amelyek rövid időn belül befejeződnek. A Kolozsvárról származó hír *nem felel meg a valóságnak*. Kizárólag arról lehet szó, hogy az Acsev átveszi a CFR. díjszabásait.

Hogy áll a leu?

Október 9-án szottok 100 lelért:

Párisban Bucaresti leu
1000 leu
1000 leu
1000 leu 8.25 frankot

Zürichben 3.30 frankot.
Budapestben 1375 koronát

Irodalom, művészet

„Jó az öreg a háznál.”

(A Haladás egyfelvonásos bemutatója).

Ugyes műkedvelő társaság mutatkozott be a Kulturpalota nagytermében a Haladás szombati műsorán. A megnyitó beszédben Nagy Zoltán találó szavakkal illesztette be a kor hangulatába a Haladás csendes munkáját. A Rónay kislányok nagy tetszés mellett adtak elő egy páros jelenetet, a melynek szerzője: Rónay Edéné. A heti jelentést követő szünet után a műsor második részét egy aradi szerzőnek, Ágoston Zsigmondnak sok invencióval megírt „Jó az öreg a háznál” című egyfelvonásos vígjátéka töltötte ki. A darab első részében a városi szobalányt Vasóczy Ella egy rutinírozott színésznőhöz méltó ügyességgel játszotta. Az öreg Spitzmann (Pirehan Kálmán) eredeti mozdulatok és kiszólásai a darab végéig állandó derűtségben tartották a közönséget. Méltó partnere volt a házastárs feleség szerepében Tarnóczy Blanka, akinek komolyan átgondolt játéka erős biztosítéka volt a darab sikerének. Leányuk a fiatal Szentmiklóssyné (Cosma Matild) nyugodt szép játékaival lepte meg a közönséget, míg az egész cselekményt vezető Szentmiklóssy nehéz szerepét maga a szerző játszotta biztos átérzéssel. A minden részletre meglepően kiterjedő rendezésért Gyarmati Gézá és feleségét illeti teljes elismerés. A műsort hét órakor az üdvözlő zárszavak fejezték be.

Heti műsor:

Kedden: Tul a nagy Krivánon. Huszár Károly vendégfelvétel. C. bérlet. Szerda: Csituly szívem, ujdonság. A. bérlet. Csütörtökön: Csituly szívem, másodsor, B. bérlet. Péntek: Orfeusz a pokolban, Reinhardt átdolgozásában. C. bérlet. Szombat: Orfeusz a pokolban, Reinhardt átdolgozásában. A. bérlet.

* Gellinek Lótté növendéke. Szombaton este tartották Gellinek Lotte énektanárnő növendékei hangversenyüket a Kulturpalotában. Martzy Hajnalka fejlődésében, szép szopránja különösen Mozart „Figaro házasságá”-nak aródiáriájában érvényesült. Ziegler Irén szép szopránja és előadó

készsége dalok éneklésében jutott kifejezésre. Hachla Irmi már is szépen iskolázott nagy hanganyaga, ügyes és kellemes előadása sok és megérdemelt tapsot aratott. Heffis Magda csengő szopránja különösen a „Bolygó hollandi” Senta-áriájának éneklésénél mutatott értéket. Molnár Lászlóné szép hangja és annak nagyszerű iskolázottsága feltűnést keltett. Straub Péterné sötét-színezettúttja, szépen iskolázott, előadásába több életet kellene vinnie. Rosenfeld Gézáné operáriák éneklésével tett tanubizonyosságot arról, hogy kitűnő hangversenyénekesnő. Nachnebelné Opre Jenny már kinőtt a tanárnő kezeli alól. Szépen zengő, bársonyos altja, kitűnő előadókészsége különösen operák éneklésére predestinálják a fiatal művésznőt. A „Sámson és Delila”, „A Próféta” áriáinak és a Mignon románcainak éneklése szép és megérdemelt sikert hoztak neki. Geiringer Teri és Lipkovitz Ella szép organummal rendelkeznek, szavalataikkal arattak szép sikert.

* Huszár Károly, az aradi közönség kedvelt művésze kedden este vendégszerepel a városi színházban. Farkas Imre nagyszerű operettjében: Tul a nagy Krivánon-ban lép fel a közönség nagy érdeklődéssel várja kedvenc színészét.

* Csak felnőttek nézhetik végig a városi színház szerda esti ujdonságát, a Csituly szívem-et. A darab a francia színműirodalom legújabb terméke, pikantériája finom. A darabot Szántó Jenő rendezte az egész prózai személyzet részvételével. A nagy érdeklődésre való tekintettel csütörtök este is műsorra tűzte a Csituly szívem-et a színház igazgatósága.

* Reinhardt rendezésében és átdolgozásában kerül színre pénteken este az aradi színházban az Orfeusz a pokolban. Reinhardt a darabot teljesen átdolgozta úgy, hogy az Orfeusz most ujdonságzámba megy. Az eredeti berlini rendezés utasításai szerint rendezik Aradon is a darabot. Orfeusz szombat este is színre kerül.

* Ma este fél 9 órakor kezdődik a Kulturpalotában az idény legnívósabb hangversenye a tűzkárosultak és tüzoltók javára. Jegyelővétel Bloch papirkereskedésében.

* Vas Sándor Aradon f. hó 14-én tartja zongoraestélyét a Kulturpalotában. Jegyelővétel: Schierhag cég-nél.

* Waldbauer—Kerpely kvartett — Waldbauer nélkül. Vasárnap este küsszámú, de megértő és lelkes publikum tapsolt a világhírű magyar művészeknek, akik a nagybeteg Waldbauer kivételével koncerteztek a Kulturpalotában. Waldbauer Imre állapota annyira súlyos, hogy az idei budapesti koncertsorozatokban helyettesről kellett gondoskodni a primarius nélkül maradt együttesnek. A fővárosi koncerteknél Zsolt Nándor, a fiatal pesti zeneakadémiai tanár helyettesíti majd Waldbauert. Itt Freud Leót, a temesvári zongoraművészt szerződtették erre az estére, aki főleg Mozart rokokóizű zongorakvartettjében maradt előadásban is, felfogásban is jóval a pestiek mögött. Brahms c-moll gondolkaszonátája Kerpely Jenő briliáns előadásában mély és felejthetetlen impresszió. Dohnányi vonóshármasában Temesváry János ezuttal

primhegedűt játszott. Ebben a szerepében éppen olyan fölényes és tökéletes, mint a kíséretben. A „Temesváry-trió” éppen Dohnányi es-

prít-vel tett művét hozta ki a legnagyobb siker jelei között. A publikum a művészeket hangosan ünnepelte. (f.)

Bécsi professzor bánáti útja.

(Engelhardt festőművész a bánáti német egyetemi ifjúság vendége. — Képzőművészeti tanulmányokat folytat a sváb falvakban. — Beszélgetés a művész-tanárral.)

Ki emlékszik a bécsi Rathauspark franciásan nyírott bokraira és ezek között az u. n. Woldmüller Denkwal finom beállítású szoborművére? Vagy ki járt már a Landstrassén, nyári nap melegében és ki állt meg csodálkozva a Karl-Boromeus-Burmen szökkenő vizirakétái előtt? És ki látta a Die Burgmusik című képet a régi Burg Maria-Terézia folyosóján? Aki ezeket az egészen speciális, bécsi karakterű művészi munkákat csodálta egykor az tudja, hogy mit jelent Josef Engelhardt bécsi képzőművészeti akadémia tanár és festőművész neve. Egy egész bécsi, különlegesen osztrák festői metódust egy csemő kitűnő szobrot Bécs utcáin és főterein és legfőképpen a wieni „Volksseele” megörökítését a képzőművészetben. Ennek a mestere Engelhardt tanár, akivel az Aradi Közlöny munkatársa tegnap hosszabb beszélgetést folytatott.

Müller-Guttenblume és Engelhardt — Az, hogy most a Bánát területén tartózkodom, — mondotta a tanár — tulajdonképpen a bánátiak nagy sváb írójának, Müller Guttenblumnak köszönhető. Talán mégsem egészen neki, inkább a most lezajló írói jubileumának. A bécsi „Vereinigung schwäbischer Hochschuler” most készül a nagy sváb író ünneplésére és ebből az alkalmából engem biztak meg, hogy mintázam meg Müller mellszobrát és az ünnep emlékére plaketteket tervezek. Így merült föl az a könnyen magyarázható és már eddig is természetesen látszó kérdés: nem lehetne a bánáti svábok népszokásait, típusait és miljöjét a német képzőművészetbe éppen úgy átvinni, mint ahogy Müller az irodalomba vitte át? Azokkal az eszközökkel, amikkel ezt az itt lakó érdekes népfajtát Müller teljesen új beállításban vitte Európa elé, megpróbálkozhatna a képzőművész is!

A bánáti svábság — örök tanulmány.

— Mondhatom, hogy az ötlet az első pillanatban megragadott. A Bécsben tanuló bánáti sváb fiatalok állandóan ösztönöztek erre a tanulmányra. Négy hete vagyok itt és kijelenthetem, hogy azokat a tiszta svábtípusokat, azt a hamisítatlan bánáti fajtát, amit Müller olyan sokszor és olyan frappánsan megrajzolt, magam is újra fölfedeztem, élveztem és a vázlataim közé soroztam. Örök tanulmány ez a bánáti svábság. Jártam Radnán, Lipován, Új-Aradon, Németszentpéteren, Lugoson, Perjámoson és Lovrinban és mindenütt szeretettel és

megértéssel fogadták törekvéseimet és elősegítettek tanulmányaimban. Az az érzésem van, hogy ez a terület tele van kiaknázatlan lehetőségekkel, nemcsak hamisítatlan és eredeti figurái révén, hanem a gazdasági lehetőségek miatt is. Itt Aradon csak egy napot maradok és holnap két hétre Bruckenauba utazom. Meg van lepve? Igen, ilyen kis jelentéktelen községekben a legritkább típusokra akad az ember! Október végén visszautazom Wienbe, hogy felhasználjam vázlataimat és eredményeimet. Talán egy tárlat lesz belőle, vagy egy-két szobor, nem tudom! De nem véglegesen utazom el, jövő tavaszra visszajövök, mert ez egy pompás népség, amelyikre az ilyen művészfajta mindig kíváncsi marad... A viszontlátásra — tavasszal!

Engelhardt professzor kezét szorított és elindult — felfedezni a Bánátot.

Goldis László beszámolója.

(Beszéd a román demokrácia jövőjéről.)

A nemzeti pártnak tegnap, vasárnap Halmágyon tartott gyűlésén, ahol a Fehér Körös völgyének összes falvai képviselve voltak, Goldis László nagy beszédet mondott, amelyen a nemzeti párt történelmi hivatását fejtegette.

— A nemzeti párt — mondotta Goldis — van hivatva arra, hogy maga köré gyűjtse Romániának összes demokratikus energiáit és megteremtse ilyképpen azt a hatalmas erőt, amely képes lesz az új román államot az emberi civilizáció mai fejlődésének megfelelő állapotra felépíteni. Az emberi haladás két hatalmas társadalmi erőnek, a konzervatív és progresszív erőknek küzdelme. Az elsőt a liberális párt szervezete képviseli, a progresszív erőknek képviselője a nemzeti párt. Két világ küzd itt egymással: a múlt és a jövő. Két koncepció vívja élet-halálharcát: a középkor és az újkor. Az ember tragédiájában egy új felvonás jelen állunk, az emberi civilizáció tovább haladásának lehetősége követei, hogy a munka hozadékának egy bizonyos százaléka biztosítassék — a munkás részére, hogy az élet feltételeinek egyenlősége felé az emberiség egy újabb lépést tegyen előre. Lépés ez a nagyobb emberi szabadság és a nagyobb emberi igazság felé. A nemzet, amely nem tudná megérteni a történelem tanúságait, az elpusztul vagy megdermed, de semmi esetre sem lesz élő eleme a civilizáció energiáinak.

Megingathatatlan a bizalmam — mondotta Goldis — a román nemzet életerejében. Ismerem e faj hitvatottságát a civilizációra és hiszek küzdelmeink győzelmében. A liberális párt nemsokára a történelem bírálóinak tanulmánya lesz, de nem reálitás. A román nemzeti párt az új szabadság és az új igazság nevében a tiszta szívből eredő szeretet koronáját fogja az uralkodó fejére tenni.

A gyűlésen beszéltek még: dr. Marsieu Jusztin országgyűlési képviselő, Vlád Sándor nyugalmazott ezredes és dr. Grozda Aurél buteni ügyvéd, volt képviselőjelölt. — Nagy hatást keltett dr. Marsieu Jusztin beszéde, amelyben a liberális pártot kritizálta.

HIREK.

Dr. Marcus prefektus még nem döntött a piacról.

Az aradi piacnak a Piata Catedralre (Thököly-térre) való helyezése még mindig nem véglegesen elintézett ügy. Az Aradi Közlöny munkatársa erre vonatkozólag a következő nyilatkozatot kapta Marcus Mihály dr. prefektustól:

— Még nem hoztam határozatot a piac áthelyezése ügyében, vártam a kereskedők küldöttségét, de mindeddig nem keresett fel. A Thököly-tér és környékének kereskedői és több magános nagyszámú aláírással ellátott beadvánnyal kérik a jelenlegi helyzet fentartását és a személyes tapasztalatom alapján magam is a Thököly-téri piacot tartom alkalmasabbnak.

Munkatársunk felkereste az aradi Kereskedelmi Tanács és a Kereskedők Köre vezetőit, akik úgy nyilatkoztak, hogy a prefektus meghívását várták. Miután a prefektus várja a kereskedők küldöttségét, így hétfőn keresik fel a prefektust. Amennyiben a döntés kedvezőtlen volna a Szabadságtéri kereskedők részére, úgy azt megfelelőbbé. A piac ügyében ilyenformán valószínűleg Bucuresztiben hozzák a végleges döntést.

— Constantinescu földművelésügyi miniszter Aradon. Constantinescu Sándor földművelésügyi miniszter tegnap este Aradra érkezett. A miniszter aradi látogatásának oka pusztán családi ügy, Párisba utazó leányát akarta a határállomásig elkísérni. A földművelésügyi miniszter leányát utközben muló rosszullett lepte meg és ezért továbbutazását Aradon megszakította. Az éjszakát az aradi állomáson levő szalonkosijában töltötte a miniszter családjával együtt, ma Marcus Mihály dr. prefektus vendégei voltak, ahol a miniszter felesége bevárja leányának néhány napon belül történő javulását, Constantinescu miniszter még ma este Bucuresztibe utazott.

— Szabadságon. Dr. Angel István polgármester ma kezébe meg hat hétre terjedő szabadságát.

— Átutalásokat jutányosan és pontosan eszközöl a Lloyd-Bank (Miniorita-templommal szemben.)

Megkezdődik Aradon az adóegyezkedés.

(Ügyvéd nem jelenhetik meg a tárgyaláson.)

Oktober 19-én, csütörtökön délelőtt 8 órakor kezdődnek az aradi pénzügyigazgatóságon a Titulescu-féle adótörvény 68. paragrafusában előírt adóegyezkedési tárgyalások. Ezeknek a társaságával együtt egy városi gyalásoknak sorrendje az adózók adóhivatalnál, mint az állami perceptorátusnál ki lesznek függesztve. Tárgyalni fogják a felmondott jövedelmi-adótevételeket és azoknak az új adózáknak adóját, a kik még eddig adót nem fizettek. Az adótárgyalásokat Mace-lar pénzügyi titkár második emeleti hivatali helyiségében fogják megtartani. Ugyanekkor kezdődnek meg a III. osztályu kereseti adótárgyalások, is, amelyeket a városi adóhivatalban az oldalkapubejárattól közvetlenül jobbra levő helyiségben tartanak meg. III. osztályu kereseti adójukat csak azoknak tárgyalják, akik eddig még nem fizettek ilyen adót. Ezeknek a tárgyalásokon minden érdekelt adózónak meg kell jelenennie és el kell vinnie magával összes igazoló okmányait, amelyekkel igazolja az esetleges figyelembe veendő teher értékeit. Az egyezkedési tárgyalásokon

— Iskolai növendékek diszeladása a koronázáson. Megírta az Aradi Közlöny, hogy a koronázási ünnepek alkalmával, az aradi iskolák növendékei diszeladást rendeznek a városi színházban. Az előadás végleges programját még nem állapították meg. Minden valószínűség szerint kisebb színművet, tánc- és énekszámok fogják tarkítani a műsort. Miután a nézők még nem döntöttek, hogy az előadás a koronázás első vagy második napján tartásuk meg, az aradi iskolaigazgatók csütörtök délutánra konferenciát hívnak össze, amelyen részletesen letárgyalják az estély programját. Az egyes iskolák igazgatói az előadásra nézve már megtették az előkészületeket.

— ZWACK likörkülönlegességek, — Unicum, Cacao Chouva, Cocktail, Yvette, Chypre, Gin, stb., stb. — városunkban ismét kaphatók, az eredeti békebeli s közismert minőségekben.

— Orvosi hír. Dr. Werner Sándor a nemi bajok szakorvosa, bőrgyógyász külföldi utjáról visszatérve, ismét rendel Piata Avram Jancu (Szabadságtér) 2. sz. alatt. Röntgen laboratórium. — Quarc fénykezelés.

— Távoznia kell az idegeneknek. Megírta az Aradi Közlöny, hogy a sziguranca jelentkezésre hívta fel az Aradon tartózkodó idegen állampolgárokat. A rendőrség és a sziguranca detektívjei tegnap este razziat tartottak a kávéházakban, elszedték az idegen állampolgárok utleveleit és felhívták őket, hogy ma délelőtt jelentkezzenek a sziguranca. Ma délelőtt tömegesen jelentkeztek a sziguranca az idegen állampolgárok. Azok, akik nem kapták meg a belügyminisztériumtól tartózkodási engedélyük meghosszabbítását, kötelesek 24 órán belül elhagyni az ország területét. Azok az idegenek, akik birtokában vannak a tartózkodási engedélynek, 12-től 16-ig naponta kötelesek a sziguranca jelentkezni.

a törvény értelmében ügyvéd nem vehet részt. Az adózó fél helyett legfeljebb a hozzátartozója, c.g-társa, cégvezetője, vagy pedig az üzletvezetője jelenhetik meg. Abban az esetben, ha az egyezkedési tárgyalás sikerül, a kincstár képviselőjével és ezt az egyezséget a pénzügyigazgató is jóváhagyja utólag, az adót tovább nem tárgyalják, hanem azt egyszerűen előírják. Ha az egyezés nem sikerül akár az adózó fél, akár a pénzügyigazgató akarata folytán, az adót egy később elrendelendő bizottsági tárgyaláson fogják megállapítani. Ezen az ugynevezett elsőfoku bizottsági tárgyaláson sem képviselheti magát az adózó ügyvéd által. Amennyiben az adómegállapítás ellen fellebbezést jelentenek be, azt a megyei adófelosztási bizottság fogja letárgyalni. Ugyancsak tizenkilencedikén kezdődnek meg a megyében is hasonló módon az új adómegállapítások. Személyre szóló meghívót senki sem kap, hanem minden érdekelt adózónak a kiűggesztett névsorokat kell figyelemmel kísérnie.

— Az aradi tanítóvizsgáló bizottság elnökének kinevezése. A közoktatásügyi minisztérium cluj-i (kolozsvári) államtitkársága Arad város, Aradvármegye, valamint Hunyadmegye brádi tanfelügyelőségéhez tartozó összes népkisebbségi tanítók vizsgáló bizottsági elnökévé Babescu Viktort, az aradi „Josif Vulcan“ állami középiskola igazgatóját Arad székhellyel (a „Josif Vulcan“ állami középiskola helyiségében) kinevezte. Vizsgálat alá kerülnek mindazon népkisebbségi tanítók, akik tanítói oklevelüket 1919. év július 1. előtt szerezték meg, tekintet nélkül arra, hogy Aradon vagy másutt rendezett nyári szünidei tanfolyamokon résztvettek-e vagy sem. Ezek a tanfolyamokon szerzett bizonyítványukat Babescu Victor vizsgáló-bizottsági elnöknek a vizsgálatok alkalmával átadják s ezek a hazai történelemből, földrajzból és alkotmányból kötelesek vizsgálatot tenni. A többiek teljes vizsgálatot a román nyelvből és irodalomból, valamint irodalomtörténetből is tesznek az említett tantárgyakon is kívül. A vizsgálatok határideje 1923. évi szeptember hó 15.

— Aradi konflis-gyűlés a rendőrségen. Tegnap délelőtt furcsa és szokatlan társaság gyűlt egybe a rendőrség bünyügi osztályának irodái előtt. Idézésre jelentek meg Arad összes konflis-kocsisai. A különös idézés előzménye az, hogy ezelőtt mintegy két héttel egy timisoarai (temesvári) ember az állomásra kocsizván, a konflisban felejtette a sétabotját. Amikor a vonatindulás előtt ezt észrevette, azonnal kereste a kocsisát, de nem találta sehol. Elhalsztotta az utazást és feljelentést tett egy ismeretlen konflis-kocsis ellen. A rendőrség tegnapra beidézte az összes aradi konflisokat, akik mintegy három órán át várakoztak a kihallgatásukra. Ezalatt az idő alatt Aradon nem lehetett bérkocsit kapni. A sétapálca persze nem került meg, holott a kocsisok maguk között már egy aranyfogantyus elefántcsontbot-

ra indítottak gyűjtést, csak hogy viszatérhessenek a placra és ne kelljen várakozni a rendőrségen.

— Medveadászat Radnán. Tegnap a radnai erdőben Botis Tódor ottani gazdálkodó egy jól kifejlett anyamedvét lőtt le. A medve három kölykével együtt közeledett Botis felé, mire ez előkapta fegyverét és három méter távolságról, egyetlen lövéssel leterítette a medvét, amely ült helyzetben is nagyobb, mint egy ember. Az egyik medvebocsot is megsebesítette, míg a másik kettő elmenekült.

— Kilakoltatási per egy özvegy ellen. Szombaton tárgyalta Kováts Mihály járásbíró a Victoria takarékpénztár kilakoltatási pörét a Bul. Regele Ferdinand 2. szám alatt, a takaréki épületében lakó özvegy Grűnné ellen. Az épületben Grűnné már tizenkét esztendeje lakik a második emeleten és soha semmi ugynevezett „baj“ nem volt. Valami összekülönbözés miatt a ház egyik lakója összegyűjtötte azokat a panaszokat, amelyek Grűnné ellen márólholnapra — tizenkét esztendő után — megszülettek. Ezeknek a hirtelen támadt panaszoknak az alapján tárgyalta Kováts bíró ezt a kilakoltatási ügyet, nagyrészt olyan tanúk vallomása mellett, akiknek Grűnnéről alkotott véleményük 24 órák alatt változott meg. A perben csak szerdán lesz ítélet, amikor új tanukat idéztek meg.

— Német és francia divatlapok nagy választékban Naményi könyvkereskedésben.

— Magyar és német összevont iskola. Egyik legutóbbi miniszteri rendelet értelmében a német-szentpéteri állami elemi német iskola igazgatóságának engedélyezték egy összevont magyar osztály felállítását.

— Az uriaszony támadója. Az Aradi Közlöny szombati száma szenzációs leleplezéseket közölt özv. Schönauer Károlyné rablótámadójának személyére vonatkozólag, aki fényes nappal vérlázító kegyetlenséggel verte félholtra és rabolta ki az idős uriaszonyt. Az aradi államrendőrség az Aradi Közlöny adatai alapján indította meg a nyomozást és valószínű, hogy a vakmerő rablótámadó rövid időn belül kézre kerül.

— Gép- és gyorsírási tanfolyam. megnyílik október 15-én elsőrendű tanerők vezetése mellett. Beiratkozás Bodnár József írógépvállalatánál, a főpostával szemben.

— A Központi Étterem gyönyörű díszterme és összes mellékhelyiségei bálakra, esküvőkre, mulatságokra, stb. kiadó.

— Poloskairtást vállal Lovas lakástisztító. Str. Oituz (Illés-u.) 30a

— Atlantica kávé- és teabehozatali. bevőknek kényelmére berendezett a Piata Catedralre (Thököly-tér) 8. sz. özv. Fischer Adolfné helyiségében egy lerakatot, hol mindenkor frissen pörkölt kávé, nyerskávé, tea és csokoládé, stb. kiváló minőségben kapható.

Hol a boldogság?

Hol a boldogság mostanában Barátságos, mele szobában. De hol ily szoba mostanában, A nagy fa és széndrágaságban? Sőt szoba sincs egyáltalában, A rettentő lakáshányban!

Miniszter-gyilkosok a törvény előtt

(Köpek a lipcsei pör fő tárgyalásáról.)

— Az Aradi Közlöny lipcsei munkatársától. —

A lipcsei birodalmi törvényszék előfával deszkázott nagy tárgyaló terme zsúfolásig tömve van. A címeres és császárképekkel díszített falak között megkezdődött az első tárgyalás a köztársaság fokozottabb védelméről szóló törvény alapján. Ma fognak ítélni aielett a tizenhárom jóformán gyerek ember felett, kik részint félremagyarázott hazafiságból, részint önző számításból ez év júniusában megölték Rathenau német külügyminisztert. A törvényszék összeállítására is egész újszerű. Az előirt es küldszék helyett egy ugynevezett félpolitikai (halbpolitische) tanács ítélik a vádlottak felett. Ez pedig áll az elnökből és két másik hivatalos bíróból, Fehrenbach volt kancellár centumpárti, von Calker dr. demokrata, Erkelenz demokrata, Hildebrand, a textil munkások szakszervezetének elnöke, szocialista, Jaekel, a vasmunkások szakszervezetének elnöke, független szocialista politikusokból. A védők nagyrésze erősen exponált jobboldali politikus. A korlátolt számban kiadott jegyekért természetesen óriási tülekedés volt. A hallgatóság legnagyobb részét a világ minden részéről idesereglett újságírók alkották.

A Techow-fivérek.

Pontban kilenc órakor bevonulnak a bíróság vöröstalárba öltözött tagjai. Az elnök monoton hangon darálja mondókáját:

— A kivételes állami törvényszék tárgyalását megnyitom. Tárgyalásra kerül Rathenau birodalmi külügyminiszter ellen elkövetett gyilkosság... Vezessék elő a vádlottakat.

Fogházőrök sora között vonulnak be a vádlottak. A két Techow-fivér. Az idősebb egy nyílt nézésű 22-23 éves arcú gyerekes ember, a gyilkosság autójának vezetője. Az öccse 16 éves gimnazista, a felsziléziai lengyel felkelők ellen harcolt. Ilsemann 23 éves, háboru után Mexikóba ment kalandot keresni. A gyilkosság előtt néhány héttel jött haza. Utánuk egy kedves, finom arcú, fanatikus kinézésű fiatal ember jön, Friederik Warnecke 20 éves, felsziléziában és a balti hadseregben szolgált mint önkéntes.

Akik mindenki megtagad.

Most jön a per legutálatosabb szereplője, Willi Günther. A háboru alatt hadnagy volt. Azután sikasztott, lopott és leszökött Törökországba. A hadbíróóság elítélte 2 és fél évi börtönre és degradálták. A forradalom alatt Berlinben volt és mint vörösmegváltó agitált és tárgyalt. A Kapp-puccs alatt belül Bauer ezredes előszobájába és mint ennek a tiszta szándéku katonának az adjutánsa szerepel.

Ebbe a perbe is beopta bestréberkedte magát. Senki se akar tudni róla, az összes vádlottak és védők megtagadnak minden közösséget vele. Igazi Lombrozo-típus.

Tulescu sorhajóhadnagy. Erzberger gyilkosának 31 éves bátyja a következő vádlott. A Skagerak-ütközetben három, a tengerbe sodort matróz életét mentette meg. Később egy torpedónaszád parancsnoka lett. Hajóját az angolok megtorpedózták és ő egymaga hat ember életét mentette meg. Azután az ellenforradalmár Erhardt tengerészkapitány brigádjában szolgált. Egy másik csunya figura. Ernst von Salomon, 22 éves, kalandvágyó, könnyelmű, kíméletlen. Az Orgesch és „C” szervezet tagja... és így folytatódik a lista tovább.

Izgalmas összecsapások.

A hangulat az első perctől kezdve izzó. Az izgalom minden pillanatban kitör. Most Techow védője, Hahn dr. áll fel.

— Tiltakozom a tárgyalás megtartása ellen. Ez a kivételes törvényszék az utca nyomása alatt jött létre. Törvényellenes... senkit sem szabad az illetékes bíróságtól elvonni... kétségbe vonom a törvényszék illetékességét...

Élesen közbevág a vád képviselőjének, Ebermayer drnak hangja:

— Tiltakozom ez ellen a beállítás ellen. Nekünk nem szabad bírálunk, hogy jött a törvény létre. Nekünk a törvényeket alkalmaznunk kell...

A törvényszék visszavonul és megállapítja illetékességét. Most feláll a másik védő, Alsberg dr.

— Nem viseltetem bizalommal az elnök ur személye iránt és a nem hivatalos bírakkal szemben. Az elnök ur egyik könyvében: „Richter und Republik”-ban olyan hangokat pendít meg, amely a vádlottakban és védőkben a legnagyobb nyugtalanságot kelti. A nem hivatalos bírák pedig mind az ellenséges politikai táborba tartoznak. Elküldtek a vádlottakkal szemben.

A birodalmi főügyész ingerült hangon válaszol:

— Nem engedem a bíró urak pártatlanságát kétségbe vonni...

Az izgalom csak akkor csillapodik, mikor a bíróság visszavonul. Csak a vádlottak nyugodtak. Nézetik a közönséget. Suttognak egymással. Végre következik a vádlottak kihallgatása. Techow, a gyilkosság autójának vezetője nyugodt hangon mondja el az eseményeket.

— Azt mondták, hogy ezzel német hazámnak használok...

Mind ezzel végzi a vallomását. Hogy bűnösöknek érzik-e magukat? Maguk sem tudják. Mind csak Németországnak akart használni. Ők maguk is érzik, hogy itt

nem rólok van szó. Ez a per egy labilis hatalom harca egy letűnt rezsimmel. Ki fog győzni? Azt nem tudja még senki. Egy azonban bizonyos. Hogy ez az összeütközés csak egy előcsatározása egy irtózatoss küzdelemnek.

A mai tárgyalásnak vége. A hatalmas törvényszéki palota előtt két zöld tolonckocsi áll. Ezek viszik a szerencsétlen, félrevezetett vádlottakat vissza a fogházba. A kocsi mellett néhány kisirt szemű, gyászruhás asszony vár. A vádlottak hozzátartozói, a nagy per legszomorubb áldozatai.

BERLIN. A Rathenau gyilkosság tárgyalását félbeszakították, mivel a vádlottak egyrésze mérgezési tünetek között megbetegedett. A vizsgálat kiderítette, hogy a vádlottak a fogházba szállított bombinnal mérgezték meg magukat. A gyors segítség megakadályozta az esetleges katasztrófát, és így ki látás van arra, hogy a vádlottak beismerő vallomást tesznek. (Rad.)

Sport.

Football-mérkőzések.

AAC-AMTE 0:0. Bajnoki mérkőzés. A két csapat találkozója nagy közönséget vonzott az AAC pályára, mert sokan a bajnokság mérkőzésének tartották a mérkőzést. A játék azonban csak félig nyújtotta a döntő mérkőzés látszatát, mert bár a küzdelem elejétől végig hatalmas iramu volt, éppen ezért nélkülözötte az ésszerűséget. egyik csapat csatársora sem tudott a kapu előtt eredményes támadást vezetni. Kapura lövés egyáltalán nem ment és így a kapusoknak nem volt nehéz munkájuk. Ellenben annál inkább dolgozott úgy az AAC-ban, mint az AMTE-ban a védelem és ennek tudható be, hogy a mérkőzés alatt goal nem esett. Az AAC-ból Gencsy, Czégka, Bartolf és Kenderessy I., az AMTE-ből Vizváry, Stoffa, Fuhrmann és Auer játéka vált ki. Bíró Markóvits.

Hakoah-LSC 5:1 (2:1). II. oszt. bajnoki mérkőzés. A Hakoah Klein (2), Singer, Feldmann és Grosz goaljaival biztosan győz a lelkesen játszó LSC felett. Bíró Pálffy.

TAC-ATE 2:1 (2:1). Barátságos mérkőzés. Igen szép küzdelmet vívott egymással a két csapat. Az ATE-ban ismét játszott Rémay valamint új volt Braun kapus, de a goalok egyuttal nekik is voltak köszönhetőek. A TAC kitűnő csapata, mint a múltban, most is csak az első féldőben bírta az iramot, a második féldőben teljesen visszacsúszott. TAC kezd és már az első percben Rémay hibájából megszerzi a vezetést. Változatos játék után Turner gyönyörűen lefut és kifutó kapus mellett egyenlít. A TAC együttese volt ezután inkább fölényben és Braun hibájából Lukinich a TAC győztés goalját rug

ta. A második féldőben az ATE csapata nagy fölénybe került, Lukinich és lövései sok dolgot adtak a briliánsan védő Schusztternek, de az eredményt nem tudták megváltoztatni. A TAC-ból Schusztter, Kozovits, Krausz és Lukinich, az ATE-ből Pálffy, Turner, Puskás és Kállay játéka tűnt ki. Bíró Pálffy linkás.

ATE II.—Hercules 7:0 (3:0). Bronzlabda mérkőzés. Bíró: Jurhász.

Viktória—Egyetértés 4:2 (1:2). Bronzlabda mérkőzés. Bíró: Burdán.

A Kínizsi körmérkőzése: Kínizsi—Vulturul 6:1. Glória CFR—Unirea: 2:1. Unirea—Vulturul 1:0. Kínizsi—Glória CFR 7:1.

— A „Toldi” birkozóversenye. A nyári színház helyisége vasárnap este érdekes sportesemény színhelye volt. A „Toldi” tartotta birkozóversenyét és kétségtelen, hogy már a délelőtti előmérkőzések kialakulása a sportközönség végeredmény-tippjeit igazolta. Különösen izgalmas mérkőzés volt a pehelysúlyban a Plesch—Bienerth meccs. Hodor birkozási módszere és elsőrendű technikája megint sok hívet szerzett a kitűnő középsúly-bajnoknak. Részletes eredmények: Légsúly: 1. Bogsa (AMTE.) Pehelysúly: 1. Plesch (Toldi.) Könyvsúly: 1. Vincze (AMTE.) Középsúly: 1. Meigardt (Toldi.) Középsúly B) súly: 1. Hodor (Universitatea.)

— Megjelent a Vidéki Sport legújabb száma, mely részletesen közli a romániai és külföldi sporteseményeket.

Mozl.

* A „Vörös jelvényes banditák” csodálatos felkészültséggel filmrevitt izgalmas kalandtörténete megborzongatja a közönség idegeit és bámulatra ragadott mindenkit, hogy végül is a legérdekesebb meglepetéssel szolgáljon azoknak, akik mindig lelkes bámulói voltak a művészi gonddal megépített detektív-történeteknek, amelyeknek középpontjában a híres és rettegett detektív markáns alakja állott. Nick Fantom, aki mindig üldözője a bűnnek és akit mindig a bűn örök ellenségének szerepében tanultunk meg zseniálisnak ismerni, most épp egy zseniális gonosztevő szerepében brillirozik. A kiválóan érdekes kép szerdáiig marad az Uránia műsorán.

* „Páris szenzációja az Apollóban.” Kedden utoljára megy az Apolló színházban a legkedvesebb és legszomorubb szerelem története, amit valaha csak filmre vittek. Nemcsak a mese és a főszereplő fiatal leány melankólikus bája köti le a figyelmet és indítja meg a legösszintébb könnyeket, hanem a váratlanul ható, tragikus fordulatok, amelyek két fiatal teremtést visznek rettenetes szenvedéseken keresztül. „Páris szenzációja” még kedden vetíti az Apolló színház.

* A „Szent gyűlölet” kalandos nászutazás története két részben lesz az Uránia színház legközelebbi újdonsága. A csodaszép kép keleten játszódik le a legbizarrabb szimpompá hazájában, a legbájosabb főszereplőnővel, a legérdekesebb meseszöveg közepette.

„Konjunkturába viszik a pénzt“

(Ujabb nyilatkozat a pénzühiány okairól.)

Az Aradi Közlöny vasárnapi számában a pénzühiány okairól közöltünk hozzáértő véleményeket. A súlyosan reánk nehezülő pénzkriszis indokolta tette, hogy minél több szakember véleményét hallgassuk meg. Alább két újabb véleményt közlünk a helyzetről.

Egy bankigazgató.

Aki pénzügyi kérdésekben szaktekintély a pénzühiány okairól a következő nyilatkozatot adta:

— A pénzühiány tekintetében Románia épp úgy mint a valuta dolgában körülbelül a középpont áll: nincs oly szélsőségben, mint például Magyarország, Ausztria és Németország, de viszont nem közelíti meg azon államok helyzetét, amelyeknek jobb valutájuk van, s e néven viszont kisebb a pénz utáni hajszája. Mindenesetre pénzühiány van; hogy ebben a valuta romlásának s ennek következtében a drágaságnak, a parasztek harisnyáiba dugott pénznek, a háborútól való aggodásnak, vagy a nagybankok tartózkodásának van a nagyobb része, azt bajos eldönteni. Föltétlenül nagyobb a valószínűsége annak, hogy a pénzühiány alulról kezdődik: a bucaresti bankok még jobb pénzüviszonyok között se tudták a megnövekedett Románia hitel igényeit kielégíteni s az a pénzühiány, amit speciálisan Erdélynek juttattak, nem volt olyan hatalmas, hogy annak visszavonása, vagy restringálása túlnagy pénzügyi feszültséget okozhatna. Viszont a parasztekben a pénzühiány ideje alatt is meg volt a hajlandóság, hogy készpénzt otthon tartsa. Ma a vásárlóképeség csökkent, az árak pedig növekedtek: amíg tehát az egyik oldalon a kereskedelemnek s ennek a révén a pénzüintézeteknek kisebb a bevétele, viszont a bevásárlásokhoz sokkal nagyobb összegek szükségesek. A valószínűség az, hogy amíg a valuta tartósan nem javul a mai pénzkriszis csak folytatódik és legfeljebb átmenetileg lesz némi javulás.

Kornis Ödön

A Kornis Testvérek cég beltagja így nyilatkozott munkatársunknak:

— A legnagyobb baj az, hogy exportunk a rossz szállítási viszonyok miatt jóformán teljesen megakadt. Nincs meg a vérkeringés, nem mehet külföldre áru és pénz nem jöhet be. A bankok tartózkodását nem tartom normálisnak és időszerűnek sem, mert az nem igaz, hogy nincs pénz. Arra bízozzák a mostani pénzüviszátartást, hogy most jobban kell a pénz mint máskor. Ezáltal magasabb

kamatlábat érnek el és ezáltal konjunkturába viszik a pénzt. Ha az export lehetséges, akkor nem is volna fontos, hogy a bankok milyen álláspontot foglalnak el, mert elég idegen pénz jönne be a belső szükséglet fedezésére. Igen nagy baj, hogy a rossz szállítási viszonyokkal kapcsolatosan a kormány súlyosan megnehezítette a kivitel, a mikor permisszhez köti a kiszállítást és oly magas vámost szed, hogy az azzal megterhelte árak mellett lehetetlen exportálni.

nyokkal kapcsolatosan a kormány súlyosan megnehezítette a kivitel, a mikor permisszhez köti a kiszállítást és oly magas vámost szed, hogy az azzal megterhelte árak mellett lehetetlen exportálni.

Mindkét vélemény eredeti és meglepően érdekes szempontokból világítja meg a pénzühiányt, mindnyájunkat egyformán érdeklő kérdését.

TÖZSDETÁVIRATOK.

Zürichi devizajelentések:				Aradi kurzusok:		
Oktober 9.	Nyitás	Zárlat	Tegnap	Oktober 9.	Mai	Tegnap
Bucuresti	—	3.30	3.40	Valuták:		
Berlin	0.22.50	0.20.50	0.24.25	Dollár	1.85	1.64
Newyork	584.50	534.25	535.25	Márka	8.—8.50	9.—
London	—	2864	2864	Szokol	5.55	5.50
Páris	—	40.85	40.60	Dinár	2.10	2.30
Milano	22.95	22.90	22.87	Fr. fran	12.60	12.70
Prága	18.25	19.—	18.05	M. korona	7.—	7.—
Budapest	0.21	0.21.50	0.21.50	Kifizetések:		
Zágráb	2.—	2.—	2.—	Budapest	14.70	14.70
Varsó	0.0575	0.0575	0.0575	Bécs	4.40	4.40
Bécs	0.0075	0.0075	0.0075	Berlin	7.50	8.25
bélyegz.	0.00875	0.00875	0.00875	Prága	5.60	5.55

A budapesti devizaközpont árfolyamai:			Bucuresti kurzusok:		
Oktober 9.	Mai	Tegnap	Oktober 9.	Mai	Tegnap
Napoleon	9400	9400	Márka	8.—8.25	9.—
Dinár	34.40—86	34.40—36	Fr. frank	12.60—12.85	12.75
Amsterdam	970—995	970—995	Sv. frank	31.—31.50	31.—
Bukarest	14.75—15.75	15—16	Szokol	5.50—5.60	5.50
Kopenhága	—	—	Dinár	1.95—1.97	1.97
Krisztiania	—	—	Dollár	184.50	184.—
London	11125—11425	11125—11425	Oszt. kor.	—	29.—
Berlin	1.05—1.25	1.15—1.35	M. korona	7.50—8.—	7.25
Milano	105—110	105—110	Kifizetések:		
Páris	190—195	190—195	Páris	12.42	12.43
Prága	82—86	80—85	London	724	725.—
Stockholm	663—678	663—678	Newyork	165.50	164.—
Zürich	470—485	470—485	Milano	7.06	7.05
Bécs	3.40—3.50	3.40—3.50	Zürich	31.—	30.50
Szofia	—	—	Prága	5.58	5.50
Zágráb	8.60—9	8.60—9	Bécs	28.—	22.—
Newyork	2500—2575	2500—2575	Berlin	7	7.50
Varsó	27—29	28—30	Budapest	7	6.75

Közgazdaság.

A márka újabb zuhanása.

Legutóbbi 0.24.25 zürichi mélypontja után a márka kissé megszilárdult és úgy látszott, hogy megállt fokozatos esésében. A mai nyitáskor azonban már 0.22.50-es árfolyamon indult és a zárlatnál egy ponttal a magyar korona alá esett. Egyszer már jegyezték a márkát a magyar koronánál olcsóbban, de akkor sem volt ilyen nagy eltérés és nagyon gyorsan tulszárnyalta vetélytársát, sőt kétszerezére emelkedett a magyar koronának. Azóta az utolsó héten rohamos esésnek indult a márka és ma veszedelmesen közlekedik a magyar korona mélypontjához, amittől alig néhány pont választja el. Amíg a márka a nyitástól a zárlatig két pontot esett, a magyar korona fél ponttal emelkedett.

A cseh korona ma hirtelen úrráslal ismét elérte a 19 frankos árat Zürichben. Legutóbbára csak 30 centimes választotta el a 20 franktól 100 cseh korona árat, a mostani erőteljes emelkedése ismét a cseh kormány pénzügyi eredményét jelenti a cseh nagyipar felett, amelyet megfojt a szokol magas árfolyama. Budapesten alább értékelték a lejt, a német és a lengyel

márkát. Bucurestiben a német és a magyar kifizetés ára egyformán 7 lei.

Budapesti értéktőzsde nyitás (okt. 9.) Salgó 65000, Rima 12600, Kőszén 128000, Cukor 128000, Olaj 9000, Ganz-Danubius 570000.

= Budapesti értéktőzsdézárlat (október 9.) Magyar hitel 7900, Oszt. kor. hitel 115, Salgó 62000, Rima 11900, Déli vasút 8200, Államvasút 33000, Kohó 37000, Atlantika 5700, Ganz-Danubius 510000, Kőszén 121000, Papír 4300, Nasici 55000, Szlavónia 3675, Országos fa 16000, Földhitelbank 5900, Viktória 41500, Angol-magyar 2250, Leszámitoló 2100, Izzó 35000, Fegyver 33000, Schlick 5800, Láng 10500, Urikány 54000, Baróti 3075, Lipák 5100, Brassói 22000, Cukor 129000, Beocsini 42000.

= Munkabérek a koronázási szünet idején. Az erdélyi lapok vasárnapi számában az a hír volt olvasható, hogy a kormány a munkaadókat rendeletileg kötelezte arra, hogy a koronázás három napján elrendelt munkaszünet alatt munkásaik fizetését adják ki. Érdeklődtünk a hatóságoknál e rendelkezés iránt, a mai napig azonban sem a városházán, sem a Kamaránál nem tudnak arról, hogy a kormány vagy valamely minisztérium ilyen rendeletet adott volna ki s minthogy hasonló rendelkezés eddig a hivatalos lapban sem jelent meg, valószínű, hogy a lapok közlése valami tévedésen alapulhat.

Görögország enged.

ATHÉN. A görög kormány utasította mudániai megbizottait, hogy a tráciai kérdésben semmiesetre se engedjenek, csak abban az esetben, ha a szövetségesek nagy többségével állnának szemben. A görög kormány ez a magatartása arra vezethető vissza, hogy Venizelosz a napokban táviratozott a kormányhoz a Poincaré francia miniszterelnökkel lefolytatott tárgyalásai után és ebben a kormányhoz engedékenységet javasolt.

ATHÉN. A forradalmi kormány miniszterelnöke panaszkodott az angol követnek, hogy Anglia cserbenhagyta Görögországot. A kormányelnök hangsúlyozza, hogy Görögországgal méltánytalanul bánanak, amit maguk az angol miniszterek is elismernek. Mudániában pedig egyenesen igazságtalanságot követnek el Görögországgal szemben. A görög nemzeti bank a kormányhoz 250 millió előleget folyósított hadicélokra.

Fatermelők a rekvirálás ellen (Országos nagygyűlés Bucurestben.)

BUCURESTI. A fővárosi kereskedelmi és iparkamarában folyt le a tüzfatermelők országos kongresszusa, amely a kormány ama rendeletével állt kapcsolatban, a melyben a katonaság részére a békebeli időkre visszamenő kontingentálással a rekvirálás végrehajtandó. Már az első erre vonatkozó rendelet is annyira kivihetetlennek látszott, hogy a kereskedők meg voltak győződve, hogy mindez csak papíron marad, most azonban, hogy újabb rendelet intézkedik a rekvirálásról, a tüzfatermelők e rendelet súlyos sérelme folytán országos nagygyűlést hívtak egybe tegnapra Bucurestibe. Ott volt a gyűlésen Grozda Péter volt miniszter, az országos fatermei Szövetség diszelnöke is. Az összes jelenlevők a legélesebben tiltakoztak a békebeli rekvirálás ellen és követelték a rendelet hatályon kívül helyezését. A fatermelők kijelentették, hogy békés uton hajlanak biztosítani a hadsereg szükségletét és e tekintetben megkezdik a tárgyalást, de a rekvirálási rendelet fenntartása esetén a legélesebb harcot fogják indítani minden erőszakos követelés ellen. Ehhez joguk van a kereskedőknek, mert a rendelet üzletük és existenciájuk fenntartását veszélyezteti. Holnap küldöttség megy a hadügyminiszterhez és tudomására hozza a fatermelők határozatát. (Rador.)

A szerkesztésért:

KÁROLY JÓZSEF felel.

Cenzurat: Dr. ROMUL MAGER.

Utlevelekre vizumot 55.— Lelért legpontosabban leggyorsabban a „Kelet” hirlapiroda szerez

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.

Minden szó hirdetésre 1 le.

Vastagabb betűvel 2 le.

A vastagabb betűvel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

Hirdetéseket délután 5 óráig vesszünk fel.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.

A legkisebb hirdetés ára 10 szöglet.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

„HAMUPIPÓKE” kedden délután 2 órakor jelzett helyen várom. 4828

Alkalmazás.

NOUS CHERCHONS UNE GOUVERNANTE cultivée et moyen âge, chez une fille adulte La science parfaite de la langue Française est nécessaire. Ce, qui enstruit le piano et la langue Anglaise, sera intéresser en avantage. Les offres avec les prétentions sous le devise „Cultivée” sont envoyer dans l'administration d' „Aradi Közlöny” Arad. 5000

MODERN lámpaernyők készítését olcsón vállalok. Cim a kiadóban. 13725

ÜGYNÖK azonnalra felvétetik. Cim: Wallinger hirdetőjében. 12446

INTELLIGENS URINŐ házvezetőni állást keres előkelő idősebb urnál. Cim a kiadóban. 4835

SZOBAASSZONY, két kiszolgáló leány a Nemzeti (volt Kárdos-féle) szállodában felvétetik. 12774

IRODASZOLGAI állást keres fiatal, megbízható egyén. Cim: Wallinger hirdetőjében. 12445

SZOPTATÓS dadának ajánkozik fiatal, egészséges nő. Cim Wallinger hirdetőjében. 12445

ELSŐRENDŰ francia szabónő lakásán munkát vállal. Cim a kiadóban. 12562

NŐS molnárt azonnali belépésre kerestünk, ki vám örökléshez ért. Neudorf-malomban. 4780

ELSŐRENDŰ nevelőnő előkelő urházban állást keres. Vidékre elmegy. Timisoara, Szent György-tér 1. II/12. 12445

PERFEKT MAGYAR GYÓRS-ÉS GÉP-IRÓNÓ állást változtatni óhajt. Vidékre is megy. Szíves megkereséseket „Megbízható” jellegre kiadóba kér. 4815

FOGTECHNIKUS tanuló felvétetik 3-4 középiskolát végzett fiú, vagy leány. Cim a kiadóhivatalban. 12561

Vétel és eladás.

HASZNALT. sütőkék, 8-10 éves fiúnak való téli kabát eladó. Str. Consistorului (Batthyány-utca) 23. I. em. jobbra. 7890

ELADÓ egy ócska divány, egy hegedű, egy kis kocsz-kemence és több méhkaptár. Cim a kiadóban. 4839

KONSOL-TÜKÖR elutazás miatt olcsón eladó. Strada Consistorului (Batthyány-utca) 31. I. em. 4840

MŰTÁRGYAKAT, porcellánokat, japán és kínai dolgokat, antik butorokat, ezüst tárgyakat, perzsa és szírmászonyeket, egész gyűjteményeket a legmagasabb árban vásárol a Salon Artistique Bulev. Regina Maria 20. (Fischer Eliz-palota.) 11895

FEJŐSTEHENET keresek megvételre napi 10 liternél feljebb. Vidékre elmegyek. Dr. Bedő Arad, Bulev. Carol I. (Erzsébet-körút) 30. 4833

HASZNALT cserépkályhát megvételre keresek. Cimeket az ár megjelölésével a kiadóba kérek. 4832

VEHET, ELÁDHA, CSERÉLHET! Műtárgyak, régiségek, képek, szobrok, szőnyegek, porcellán ritkaságok, antik butorok kiállítása. Szépművészeti Szalon. Ortutay-palota. Strada Eminescu (Deák Ferenc-utca) 29. 11911

ZONGORA teljesen jókarban levő bécsi gyártmány sűrűsően eladó. Cim a kiadóhivatalban. 4831

EGY garnitúra kovácszserszám eladó. Sága, Vas Gereben-utca. 7. 4829

ELADÓ keveset használt féder matrakok, sezlongok, divány, 5 párnázott szék Fattik kárpitosnál. Bulevardul Regina Maria 20. Fischer Eliz-palota. 4834

ELADÓ 2^{1/2}-ed lóerős 200 Voltos villánymotor, üzemben megtekinthető. Eise le mészáros, Aradul-Nou (Ujarad). 12445

VILÁGOS nagy szőnyeg eladó. Cim a kiadóban. 4837

JÓKARBAN LEVŐ HASZNALT ZSÁKOKAT (liszt, termény és korpás) állandóan vásárol Zappe, liszt és termény kereskedés Strada Eminescu (Deák Ferenc-utca) 33-34. 4838

EBÉDLŐ- és konyhaasztal ebédlő- és konyhaszékek eladók. Ugyanott zongora bérbeadó. Cim Wallinger hirdetőjében. 12446

TEKERCS CSOMAGOLÓ PAPIR vékony és vastag minőségben olcsón beszerezhető Knleszer papírkereskedőnél Str. Tudor Vladimirescu (Dobó-utca) 1. 11851

ELITE. STAR. JUNO stb. őszi divatlapok Kerpelnél. Vidékre is pontos küldés. Ugyanott 20.000 kötet könyv olcsó kiárusítása. 12701

IRÓGÉPEK, kellekek, javítóműhely, Copyingoffice Szegfűnél, Str. Luther-utca 1. Telefon 111. 4588

OPOSUM férfi bunda és egy akunkas boa eladó. Posch, Str. Eminescu (Deák Ferenc-utca) 8. 12448

HASZNALT, jó állapotban levő boros transport hordók nagyobb mennyiségben eladók Palkó Lázárnál Pancotán. 4654

Ingtalan.

TÖKEBEFEKTETÉSRE alkalmas emeletes bérház az állomás környékén 24 lakással eladó. Bővebbet dr. Kilyényi Zoltán ügyvédnél, Bulev. Regele Ferdinand (József főherceg-ut) 8. II. 12561

Üzletek.

BORBÉLY ÜZLET lakással vasút közepében eladó. Cim a kiadóban. 4806

ÜZLETHELYISEGNEK: raktárnak, műhelynek alkalmas átalakítás alatt levő cementezett tágas pinchelyiség a Piața Avram Iancu (Sabadság-tér) közelében kiadó. Bővebbet házigondnoknál Bulev. Regele Ferdinand (József főherceg-ut) 8. II. em. 12561

Ellátás.

INTELLIGENS fiatalember, vagy nő teljes ellátást nyerhet uri családnál. Cim a kiadóban. 4830

Különféle.

TÁRS keresetük 150.000 Leiel fűszerkereskedéshez piac közelében. Cim Wallinger hirdetőjében. 12444

Intelligens leány,

aki románul tud, üzleti alkalmazást nyer.

„Perfect” vésnök műintézet és bélyegző-gyár. Str. Eminescu (Deák F.-u.) 8.

Raktárnak alkalmas helyiséget, vagy pin-cét főtér közelében lehetőleg utcai lejárattal

azonnalra keres 12774

Schranh és Karagyena

városl sátor Piața Avram Iancu.

Épülettatarozást

szabadalmazott állvány-szerkezettel olcsón vállal 4785

Steiner építészeti iroda
Str. Closca (Szent László-u.) 7.

Sirián

közvetlen a villamos mentén borospince 2000 Hl. tartalmu cement és tölgys hordókkal

eladó.

Ugyanott 150 drb. 7-14 Hl. tartalmu új hordó eladó. Cim a kiadóban. 4590

FIZESSÉTEK
Prágai Magyar Hirlapot!

HIRDESSÉTEK
Prágai Magyar Hirlapban!

TÖRLESSZÉTEK
Prágai Magyar Hirlapot!

Mindenemű megkeresések egyenesen a Prágai Magyar Hirlap kiadóhivatalához
Prága I. Na Peretyne 6. küldendők.

„KELET”

A közel napokban jelenik meg:
Kaiser Wilhelm II. Ereignisse und Gestalten aus den Jahren

1878-1918.

A könyvre előjegyzéseket felvesszünk.

„KELET”

Vas ablak

megvételre kerestetik.

Egy négyzetméternél nagyobb nagyságban. Ajánlat ár és minőség megjelölésével

KLEIN fatermelő ARAD,
Strada Seminarului
(Sina utca) Ia. küldendő. 12562

Épületfa! Tüzifa!

Detail eladás:
Calea Radnei No. 4.

Engros:

Str. Alexandri (Salacz-u.) 5a.

Földes Testvéreknél.

Telefon 878. 12563

Csodás hatású arcszépítő és
finomító a Földes-féle

MARGIT-CREME

Zsirtalan, ártalmatlan, rögtön szűpít.
Szepülök, májfoltok, bőrtakák, ráncok,
redők, minden bőrbaj párnapi használat után megszűnnek. Az arc rozsdás
tűde hamarosan leesz. 10841

Dr. Földes és Hehs Aradon.

AZ IGAZI UTAT!

Hamburg 6, Postafiók 12231

Fr. H. Soltan, betegkezelés

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

„Kölcsönintézet”

Jó száraz hasáb, tűzifa, faszén és kőszén
vagy aprított tűzifa, faszén és kőszén

bármily mennyiségben
házhoz szállítva jutá-
nyos árcélt kapható:

a Körösvölgyi tűzifa és széntelepnél Str. Badea Carton (An-
gyal-utca) I. Fiókület; Str. Marasesti (Kossuth-utca) 65.

Nikkelezéseket, bádogos munkákat, ugyszintén víz-
vezetőket ujat és javításokat legjutányosabban vállal

Kohn József, Arad,

Strada Consistoriului
(Batthyány-utca) 32.